

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีการตั้งถิ่นฐาน และกระจายอยู่ในพื้นที่ 20 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน พิชณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุทัยธานี พะเยา เลย จากการสำรวจข้อมูลของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย (อ้างอิงข้อมูลทำเนียบชาวเขา ปี พ.ศ. 2545) ได้พบว่ามีหมู่บ้านบนพื้นที่สูงทั้งสิ้น 3,881 หมู่บ้าน (กลุ่มบ้าน) แยกเป็นหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 จำนวน 1,750 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 45 และกลุ่มบ้าน (หย่อมบ้าน และป้อมบ้าน) จำนวน 2,131 กลุ่มบ้าน คิดเป็นร้อยละ 54 มีหลังคาเรือนทั้งหมด 226,696 หลังคาเรือน 252,588 ครอบครัว มีประชากรรวม 1,203,149 คน พบว่ามีจำนวนประชากรเพิ่มจากปี พ.ศ. 2540 จำนวน 774,316 คน (มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา. 2005 : ออนไลน์) และเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดของประเทศไทย (60 ล้านคน) คิดเป็นร้อยละ 2.00 จำแนกเป็นชายจำนวน 408,234 คน หญิงจำนวน 403,812 คน เด็กชาย 195,813 คน เด็กหญิง 195,290 คน ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ ชาวกะเหรี่ยง ซึ่งมีถิ่นที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง มีถิ่นที่อยู่บริเวณมอญโกเลียเมื่อกว่า 20,000 ปีมาแล้ว ต่อมาได้หนีภัยสงครามมาอยู่ที่ธิเบตและถูกรุกรานจากกองทัพจีนตอนตัวเรื่อยมา จนกระทั่งลงมาถึงดินแดนลุ่มแม่น้ำสาละวินในเขตพม่า ชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่หนาแน่นบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย ชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของไทยจะเรียกตนเองว่า “ปกากะญอ” ชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันตกของไทยจะเรียกตนเองว่า “กะเหรี่ยงโปว์” ซึ่งจะอาศัยอยู่ตามจังหวัดตาก อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (Audra Phillips SIL International. 2006 : ออนไลน์)

จังหวัดราชบุรีมีประชากรที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงจำนวนมาก สามารถแบ่งประเภทออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ (วุฒิ บุญเลิศ และคณะ. 2546)

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่อยู่มานานคือ กะเหรี่ยงเผ่าไพล่และจกอร์ ซึ่งอยู่ติดแผ่นดินนานกว่า 200 ปี มีความกลมกลืนกับวิถีไทย มีสำนึก และจิตวิญญาณเป็นคนไทย ถือได้ว่าเป็นกะเหรี่ยงดั้งเดิมรุ่นที่ 1 ในอำเภอสวนผึ้ง ชาวกะเหรี่ยงเผ่าไพล่หรือซิว (Phlow, Phong, Pwo, Pho) ซึ่ง ซิว เป็นชื่อดั้งเดิม

ที่ชาวกะเหรี่ยงโพลั่ว เรียกชื่อเผ่าตนเอง คำว่า “โพลั่ว” มีความหมายว่า “คน” หรือ “มนุษยชาติ” พม่าเรียกกะเหรี่ยง ชูว หรือ กะเหรี่ยงโพลั่ว ว่า เกอะเหยยโป้ว คนโยหรือยวน อันหมายถึง คนชาวล้านนา เรียกคนชูวว่า ยางส่วย กะบาง นักภาษาศาสตร์ยังเรียกกะเหรี่ยงโพลั่วว่า ตะเลงกะยิน หรือ กะเหรี่ยงมอญ เนื่องจากกะเหรี่ยงโพลั่วมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนมอญ ซึ่งอยู่ในที่ราบลุ่มทางภาคใต้ของพม่า ทำให้ กะเหรี่ยงโพลั่ว ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาและภาษาบาลีสันสกฤตจากทางชนชาติมอญ กะเหรี่ยงเผ่าที่เรียกว่า “จกอร์” หรือ “ปกากะญอ” (Pgaz k Nyau) ชาวต่างชาติออกเสียง จกอร์ (Sgaw Karen) นักภาษาศาสตร์เรียก กะเหรี่ยงจกอร์ หรือ ปกากะญอ ว่า “บามาเกะยิน” หรือ กะเหรี่ยงพม่า กะเหรี่ยงจกอร์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพม่าเคยอยู่ที่ราบแถบเมืองพุกามในทางภาคเหนือของพม่าและเมืองดองอู ในภาคกลางของประเทศไทย นับตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กะเหรี่ยงจกอร์ ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “กะหรั่ง” การเรียก จกอร์ ว่า “กะหรั่ง” ปรากฏครั้งแรกในเอกสารสมุตราชนบุรี พ.ศ. 2468

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเพื่อหลบหนีจากการข่มขู่ของชาวพม่าเข้ามาประเทศไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และระหว่างปี พ.ศ. 2491-2493 อพยพมาจากมะริด และทวายประเทศพม่า ซึ่งกะเหรี่ยงอพยพเข้ามาในรุ่นนี้มีความกลมกลืนกับวิถีไทย มีสำนึก และจิตวิญญาณเป็นคนไทย เหมือนกับกะเหรี่ยงกลุ่มดั้งเดิม

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ยุคแรกเข้ามาเป็นแรงงานในเหมืองแร่ดีบุก ระหว่างปี พ.ศ. 2500-2526 เข้ามาเพิ่มขึ้นเมื่อมีการค้นพบพลอยที่อำเภอบ้านไร่ จังหวัดตราด และระหว่างปี พ.ศ. 2535-2538 ที่เศรษฐกิจประเทศไทยกำลังเติบโต กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ยังไม่มีทะเบียนราษฎรทั้งหมด รัฐบาลออกหลักฐานทะเบียนบุคคลเป็นบัตรบุคคลบนพื้นที่สูงมีบัตรประจำตัวสีฟ้า และบัตรชุมชนบนพื้นที่สูงมีบัตรประจำตัวสีเขียวขอบแดง

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่หนีเข้ามาในประเทศไทยเพราะหนีการเกณฑ์เป็นแรงงานจากทหารพม่าในการสร้างทางรถไฟสายเข-ทวายระหว่างปี พ.ศ. 2537-2539 เมื่อกะเหรี่ยงฝ่ายต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าเสียพื้นที่ให้แก่ฝ่ายรัฐบาลพม่า และระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542 เกิดการอพยพครั้งใหญ่เป็นผลมาจากโครงการทอ่ก้าชนธรรมชาติไทย-พม่า ชาวกะเหรี่ยงได้หนีภัยจากการสู้รบเข้ามาในดินแดนไทยกว่า 8,200 คน อยู่ในถ้ำพักพิงชั่วคราว ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อีกส่วนหนึ่งหลบอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องและคนที่รู้จักตามหมู่บ้านนอกศูนย์อพยพ บางส่วนหลบซ่อนอยู่ตามชายขอบป่า ตามหมู่บ้านกะเหรี่ยง ตามแนวชายแดนไทย-พม่า

ในแง่ของกฎหมายสัญชาติของไทยจะพบว่าสถานะบุคคลของชาวกะเหรี่ยงทั้งกลุ่มที่ 3 และ 4 ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จะประกอบไปด้วย (อธิบายรายละเอียดในบทที่ 2)

1. กลุ่มผู้ถือบัตรชุมชนบนพื้นที่สูง บัตรประจำตัวสีเขียวขอบแดง
2. กลุ่มผู้ถือบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง บัตรประจำตัวสีฟ้า
3. กลุ่มผู้ถือบัตรผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า บัตรประจำตัวสีชมพู
4. กลุ่มผู้ถือบัตรผู้หลบหนีเข้าเมือง บัตรประจำตัวสีส้ม
5. กลุ่มผู้หนีภัยหลบอยู่ร่วมป่า เรียกว่า “คนไม่มีสี” เพราะไม่มีบัตรประจำตัวเพื่อแสดงสถานะบุคคล

นโยบายที่รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามชนกลุ่มน้อยหรือชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เบื้องต้นรัฐได้นำเอากระบวนการคุ้มครองโดยกฎหมายโดยรัฐบาลไทย ปฏิรูประเบียบราชการ แบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล มีการแต่งตั้งผู้นำและให้บทบาทผู้นำกะเหรี่ยงที่เคยเป็นกองหน้าด่านได้เปลี่ยนมาเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับรัฐไทยเกิดขึ้นโดยผ่านผู้นำท้องถิ่นและตัวแทนอำนาจรัฐที่มีศูนย์อำนาจการปกครองอยู่ที่เมืองราชบุรี ต่อมาได้แนะนำแนวทางการผสมผสานกลมกลืนสร้างสำนึกของความเป็นพลเมืองไทยให้กับชาวกะเหรี่ยงเพื่อให้ชาวกะเหรี่ยงเริ่มปรับเปลี่ยนตนเองอย่างช้า ๆ และได้กำหนดนโยบายพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานต่าง ๆ การให้บริการจากภาครัฐอย่างทั่วถึงสำหรับชาวกะเหรี่ยงกลุ่มที่ 2 - 4 ภาครัฐได้นำเอาแนวคิดว่าด้วยด้านสัญชาติมาใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านสถานะบุคคลฯ เพื่อบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ในทางกฎหมายระหว่างปัจเจกชนคนหนึ่งกับรัฐ ๆ หนึ่ง ในลักษณะที่ปัจเจกชนตกอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยในทางบุคคลของรัฐนั้น (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตราสายสุนทร, 2548 : 23)

จากการอพยพเข้ามาในประเทศไทยตามช่วงเวลาต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย ด้านทิศตะวันตก ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวมีความรุนแรง ส่งผลให้ชนกลุ่มที่อยู่ติดชายแดนอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งชนกลุ่มที่กล่าวถึงนั้นรวมถึงชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงด้วย และการอพยพเข้ามาในลักษณะที่ผิดกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศไทยทำให้ชาวกะเหรี่ยงอพยพและอาศัยอยู่นอกค่ายพักพิงต้องประสบกับปัญหามากมาย โดยเฉพาะการปรับตัวทางสังคมและการเข้าถึงการสนับสนุนทางสังคมจากท้องถิ่นปลายทาง โดยเฉพาะท้องถิ่นปลายทางที่มีนโยบายปฏิบัติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มงวดมาก เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยก็พบว่าบทบาทของสตรีกะเหรี่ยงจะเปลี่ยนแปลงไป เพราะการเข้ามาสู่ท้องถิ่นปลายทางที่มีสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต วัฒนธรรม กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ย่อมแตกต่างจากท้องถิ่นต้นทางที่ตนจากมา ซึ่ง บรูม และเซลนิก (Broom and Selznick, ม.ป.ป. อ้างถึงใน จีรพร แฝ้วกิ่ง, 2542 : 19) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องประสบตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่ เป็นหลักในการปฏิบัติ ซึ่งทุกคนต้องเรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มนั้น ๆ วางไว้เพื่อให้การมีความสัมพันธ์ต่อกัน สามารถจะ

เกิดขึ้นได้ ฉะนั้นการขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบและเป็นกระบวนการที่มีอยู่ตลอดไปจนตลอดชีวิต ซึ่งจะขาดเสียมิได้ โดยทั่วไปจะเริ่มเรียนตั้งแต่เด็กโดยเด็กจะเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมในชีวิตกลุ่ม (Group Life) และรับคุณค่าของกลุ่มที่เราาร่วมด้วย ในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มและระเบียบแบบแผนใหม่ ๆ และคุณค่าใหม่ ๆ โดยทั่วไปพ่อแม่จะเป็นผู้อบรมที่สำคัญ เพราะพ่อแม่ได้รับการอบรมมาเช่นกันว่าการเป็นพ่อแม่จะต้องมีบทบาทอย่างไรต่อการเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นการขัดเกลาทางสังคมต้องคำนึงถึงการขัดเกลาเชิงเพศ (Gender Socialization) ซึ่งหมายถึงการที่ปัจเจกชนเรียนรู้พฤติกรรมทางวัฒนธรรมของการเป็นหญิงเป็นชายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับลักษณะของชีวภาพของเพศชายหรือเพศหญิง (งามพิศ สัตย์สงวน. 2543 อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน. 2545 : 31) และในขณะเดียวกันผู้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยปลายทางจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากชุมชนเพื่อนำไปสู่การปรับตัวทางสังคมให้สอดคล้องกับท้องถิ่นปลายทาง ถึงแม้ว่าจะต้องใช้เวลาและจะต้องการผ่านการกลมกลืนและถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้ภาครัฐมีนโยบายจัดทำทะเบียนราษฎรชาวเขาและออกบัตรประจำตัวเพื่อแสดงสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพเพราะสวัสดิการขั้นพื้นฐานจากภาครัฐถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนทางสังคมอย่างหนึ่ง เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลกลุ่มคนให้สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ซึ่งในลักษณะของการสนับสนุนจะให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุ สิ่งของ ด้านข้อมูลข่าว ด้านการยอมรับและการมีส่วนร่วม ด้านอารมณ์ นอกจากนี้ประเด็นของการปรับตัวสู่สังคมส่วนใหญ่ก็มีส่วนสำคัญต่อการดำรงอยู่ในสังคมเพราะสถานภาพทางสังคมจะเป็นตัวบ่งบอกถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่จะแสดงตำแหน่งหรือฐานะที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคมเป็นสิทธิหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมและสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นต้องมีบทบาทที่ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นส่วนเฉพาะบุคคลและทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่นและมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตน (เสาวนีย์ จิตหมวด. 2532 อ้างถึงใน นภาพร ชมดวง. 2546 : 20-21)

ดังนั้น ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาเรื่องของการสนับสนุนทางสังคมและการปรับตัวทางสังคมที่มีผลต่อบทบาทสตรีกระเหรี่ยง ซึ่งผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาบทบาทสตรีใน 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ด้านการผลิต ถึงแม้ว่าบทบาทหลักและดั้งเดิมของสตรีคือการเป็นมารดาและภรรยา ในสังคมชนเผ่าผู้หญิงจะเป็นผู้ที่ทำงานในไร่นาเก็บเกี่ยวพืชผล ผ่าฟัน หุงหาอาหาร ดูแลบ้านเรือนและเลี้ยงดูลูกในขณะที่ผู้ชายทำหน้าที่ล่าสัตว์หรือเลี้ยงสัตว์เป็นหน้าที่หลักเพียงอย่างเดียว และจะมีเวลาว่างสำหรับการพักผ่อนมากกว่าผู้หญิง ในสังคมเกษตรและสังคมอุตสาหกรรมก็เช่นกันสตรีเองก็มีส่วนสำคัญอย่างมากในแรงงานเชิงเศรษฐกิจของครอบครัว (ยศ สันตสมบัติ. 2544) การที่หญิงชนบทมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นทั้งผู้ผลิตและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการควบคุมปัจจัยการผลิต ซึ่งแง่ของเศรษฐศาสตร์จะพบว่าปัจจัยการผลิตจะประกอบด้วยที่ดิน ทรัพยากร แรงงาน ดังนั้นปัจจัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ใดที่ควบคุมปัจจัยการผลิตก็ย่อมจะมีอำนาจและ สิทธิในการกระจายทรัพยากร และในสังคมชนเผ่าพบว่า การสืบทอดมรดกที่ดินจะมีลักษณะ เหมือนกับสังคมชวาในไทยกล่าวคือ มรดก ทรัพย์สิน ที่นา บ้านของครอบครัวจะตกทอดไปทาง สายของมารดาลักษณะที่เรียกว่า “มาตุพงศ์” ผู้ชายที่เข้าพิธีแต่งงานแล้วจะต้องย้ายเข้ามาอยู่กับ ครอบครัวฝ่ายหญิงและช่วยฝ่ายหญิงดูแลทรัพย์สิน ดังนั้นจะพบว่าเพราะในทุกสังคมที่มีอำนาจ และสถานภาพที่สูงกว่าจะตกอยู่ในมือของผู้ควบคุมปัจจัยการผลิตและการควบคุมการแบ่งปัน ผลผลิตที่ ยศ สันตสมบัติ (2544) ได้นำบทเรียนจากการศึกษาสังคมแบบล่าสัตว์และเก็บอาหารมา ประยุกต์ใช้กับสังคมเกษตรและอุตสาหกรรม พบว่าบทบาททางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นหรือทำงาน นอกบ้านเพิ่มขึ้น แต่ตราบใดที่ผู้หญิงยังคงใช้รายได้ส่วนใหญ่ไปกับการใช้จ่ายภายในครอบครัว อำนาจและการมีสิทธิเสียงในสังคมก็ยังคงมีอยู่ตามเดิม สถานภาพของผู้หญิงจะสูงขึ้นก็เมื่อรายได้ และผลผลิตของผู้หญิงถูกนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดดอกผล ก่อให้เกิดพันธะทางสังคมนั้นก็คือ “การลงทุน” ในรูปแบบหนึ่ง ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านและมีรายได้เป็นของตนเองจะมีสถานภาพ สูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงที่ให้บริการกับครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เช่น แม่บ้าน จะมีสถานภาพค่อนข้างต่ำและอยู่ในสภาพต่อแหลมต่อการพึ่งพิงและการครอบงำจากฝ่ายชาย งานที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีบทบาทควบคุมทรัพยากรที่มีค่าก็ย่อมไม่เปิดโอกาสให้เธอเลื่อน สถานภาพทางสังคมได้ ผู้หญิงที่เป็นผู้จัดการหรือนักบริหารย่อมมีโอกาสควบคุมทรัพยากรที่มี คุณค่าและมีอำนาจในการตัดสินใจเพิ่มขึ้น

เมื่อสตรีกะเหรี่ยงอพยพย้ายถิ่นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงบริบทด้านสังคม วัฒนธรรม และ เงื่อนไขการจัดการทรัพยากรที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตตามแบบอย่างที่เราเคยปฏิบัติสืบทอด สั่งสอนอบรมกันมา การอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศปลายทางย่อมทำให้พวกเขาตกอยู่ในภาวะที่ อ่อนแอ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบจารีตไม่สามารถทำงานได้เหมือนเดิม ทวิช (2538 อ้างถึงใน วิสุทธิ เหล็กสมบูรณ์. 2545 : 2) ถึงจะมีชาวเขาจำนวนหนึ่งที่สามารถไต่เต้าขึ้นมา ประสบความสำเร็จในวิถีการผลิตแบบใหม่ได้แต่ก็เป็นเพียงชาวเขาจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับ สัดส่วนชาวเขาทั้งหมด โดยเฉพาะกลุ่มที่ยากจนและไม่มีบัตรประชาชนและไร้สิทธิใน การครอบครองที่ดินทำกินอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยเฉพาะหญิงชาวเขาเมื่อย้ายถิ่นฐานปัญหาที่ ตามมาคือปัญหาปากท้องของคนในครอบครัว สตรีจึงกลายเป็นกำลังสำคัญในการหารายได้มา จุนเจือสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งเครือญาติ ยศ สันตสมบัติ (อ้างถึงใน วิสุทธิ เหล็กสมบูรณ์. 2545 : 3) อุคม เจริญนิคมไพโร และคณะ (2549) ทำการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนตามจารีตประเพณีของชนเผ่า พื้นเมืองในประเทศไทย : กรณีศึกษาชุมชนม้งและกะเหรี่ยงพบว่าในสังคมชนเผ่าโดยกลุ่มกะเหรี่ยง

ได้มีการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรและการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งโดยทั่วไปจะแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างชายและหญิง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ผู้ชายจะมีบทบาทหน้าที่นอกบ้านมากกว่าผู้หญิง ดังนี้

1. บทบาทของผู้ชายต่อการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ชายมีบทบาทนอกบ้านและมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรโดยตรงมากกว่าหญิง ในการดำเนินการดังนี้

1.1 การจับจองพื้นที่ทำกิน การทำเครื่องหมายจับจองพื้นที่ทำกินเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ชายโดยตรง แต่ผู้หญิงจะเป็นคนที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจ โดยก่อนที่จะมีการตัดสินใจผู้ชายจะต้องปรึกษากับผู้หญิงก่อน เมื่อตกลงกันได้แล้วจึงจะไปจองพื้นที่ทำกิน

1.2 การแบ่งลำนํ้าเหมืองเข้านา เป็นการจัดการร่วมกันของคนในชุมชน พื้นที่ที่มีการใช้ลำนํ้าเหมืองร่วมกัน โดยการแบ่งปันนํ้าของแต่ละคนนั้นจะต้องดูว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เนื่องจากพื้นที่ของแต่ละขนาดไม่เท่ากัน ดังนั้นการแบ่งปันจะต้องแบ่งให้ความเท่าเทียมกัน

1.3 การปกป้องพื้นที่ป่าต้นนํ้าของตนเอง พื้นที่ป่าต้นนํ้าของพื้นที่ทำกินจะมีเจ้าของพื้นที่เพียงไม่กี่คนหรือคนเดียว หัวหน้าครอบครัวจะเป็นหลักและตามด้วยภรรยาและบุตร

1.4 การช่วยเหลือนํ้ากินใช้ เป็นการจัดการร่วมกันภายในชุมชน เมื่อมีการใช้จะต้องมีการรักษาเพื่อให้ทรัพยากรนํ้าสามารถใช้ได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน

1.5 การล่าและแบ่งปันสัตว์ การล่าสัตว์ใหญ่เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ชายโดยตรง หากว่างจากการทำงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผู้ชายจะชวนกันไปเข้าป่าล่าสัตว์ร่วมกัน เมื่อได้สัตว์จะแบ่งปันให้เพื่อนร่วมคณะที่ไปด้วยอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากสัตว์ป่าที่ได้เพียงแต่จะต้องไม่ทำลายต้นข้าวในที่นาของคนนั้นรวมถึงผลผลิตอื่น ๆ ด้วย

2. บทบาทหญิงต่อการรักษาความหลากหลายของพันธุ์พืช ผู้หญิงมีบทบาทในการคัดเลือกและเก็บเมล็ดพันธุ์ การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชจะนำมาไว้เหนือเตาไฟหรือในห้องครัว ซึ่งนอกจากจะเป็นห้องทำอาหารแล้ว ยังเป็นห้องที่ใช้เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชด้วย

สำหรับชุมชนม้งได้มีการแบ่งบทบาทในเรื่องการใช้ป่า ผู้ชาย (พ่อบ้าน) จะมีบทบาทในเรื่องการตัดไม้สร้างบ้าน ไม้ล้อมรั้ว และการล่าสัตว์ป่า ส่วนผู้หญิงจะมีบทบาทในการเก็บอาหารจำพวกพืชผักไม้ผลต่าง ๆ สำหรับทำอาหารเลี้ยงครอบครัว และผักที่ใช้เลี้ยงคนในครอบครัวรวมทั้งการเก็บสมุนไพร ส่วนการเก็บพืชมักจะเป็นการช่วยเหลือกันทั้งหญิงทั้งชายหรือทั้งครอบครัว ดินหรือพื้นที่ดิน ผู้ชาย (พ่อบ้าน) จะมีบทบาทในการตัดสินใจในการเลือกพื้นที่ รวมทั้งการทำพิธีแจ้งเจ้าที่ การกำหนดพันธุ์พืชและวันเวลาในการเพาะปลูก ส่วนในเรื่องการถางไร่/เผาไร่/เก็บเศษไม้ การปลูกและการล้อมรั้ว รวมไปถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตต่าง ๆ จะเป็นการช่วยเหลือกันทั้งหญิงชายหรือทั้งครอบครัว ส่วนการเก็บเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ เป็นบทบาทของผู้หญิง (แม่บ้าน) ส่วนนํ้าที่ใช้ในการเกษตรเป็นบทบาทของผู้ชาย (พ่อบ้าน) ในการไปสำรวจและตัดสินใจเลือกป่าต้นนํ้าที่นำมาใช้เพื่อการทำพิธีต่าง ๆ

ประกาศที่ 2 ด้านการเจริญพันธุ์ ถือว่าเป็นบทบาทหลักและเป็นบทบาททางเพศสภาพของสตรี จากการศึกษาของ เบนฮูดทอมเซน (Bennhodt Thomsen. 1983 อ้างถึงใน เกศรี วิวัฒนาปฐพี. 2546 : 48) ได้กล่าวว่าการกำหนดบทบาทหญิงชายมีจุดเริ่มต้นมาจากความแตกต่างทางกายภาพและชีวภาพกล่าวคือผู้หญิงต้องตั้งครรรภ์ให้กำเนิดบุตรในขณะที่ผู้ที่แข็งแรงกว่าผู้หญิงและปราศจากพันธกรณีที่ต้องคลอดบุตร ดังนั้นเมื่อสตรีตั้งครรรภ์จำเป็นจะต้องเข้าถึงบริการและคำแนะนำจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการอนามัยเจริญพันธุ์ เพื่อให้มีอัตราการรอดของบุตรมีมากขึ้นและเมื่อเกิดปัญหาสังคมขึ้นในชุมชน สตรีถูกคาดหวังให้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาเพราะเนื่องจากสถานภาพสมาชิกของชุมชนและบทบาทที่มีต่อครอบครัวในฐานะของภรรยาและมารดาย่อมจะต้องทำหน้าที่ในการอบรม สั่งสอน และสืบทอดวิถีชีวิตของเผ่าพันธุ์ในคงอยู่ วันทนีย์ วาสิกะสิน (2543 : 145) กล่าวว่าสตรีมีบทบาทในฐานะเป็นผู้จัดการ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่กำหนดจำนวนประชากร ผู้หญิงมีหน้าที่กำหนดประชากรได้ด้วยการวางแผนครอบครัว การมีความเข้าใจในการวางแผนครอบครัวอย่างถูกต้องเหมาะสมทำให้ผู้หญิงมีส่วนในการกำหนดจำนวนลูก ตัดสินใจด้วยตนเอง และรวมทั้งการเลี้ยงดูลูกอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นสังคมหรือชุมชนจึงได้ฝากภาระที่สำคัญไว้กับสตรีเพราะนอกจากสตรีจะรับภาระในด้านการผลิต โดยเฉพาะสังคมเกษตรหารายได้เสริมให้กับครอบครัวแล้ว สตรียังมีบทบาทที่จะต้องผลิตแรงงานทดแทน (การมีลูกสืบสกุล) (มิ่งกลมศรีวิราช. 2546 : 11)

เนื่องจากผู้วิจัยมีโอกาสเข้าไปทำงานกับชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรีในระยะเวลาหนึ่ง ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มสตรีกะเหรี่ยงออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ (1) ชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมมีการผสมกลมกลืนกับชุมชนส่วนใหญ่ด้วยการแต่งงานกับคนพื้นราบ และ (2) มีบางส่วนที่เพิ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ผู้วิจัยได้พบว่าลักษณะของครอบครัวเป็นพ่อเดียวเมียเดียว แต่กลับพบว่า มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 3 - 5 คน ซึ่งถือได้ว่ามีจำนวนบุตรมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ไม่รู้จักวิธีการคุมกำเนิดหรือการชะลอการเกิดบุตรและในด้านอนามัยการเจริญพันธุ์พบว่ายังไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร เพราะเนื่องจากสตรีกะเหรี่ยงไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก หรือกล่าวคือ ไม่มีบัตรประชาชนไทย จึงไม่ได้รับบริการและการให้คำแนะนำที่ดี ประกอบกับความยากจนทำให้ไม่ได้เข้ารับการบริการในระหว่างที่ตั้งครรรภ์ การดูแลสุขภาพของมารดาและบุตรหลังการคลอดอีกทั้งขาดความรู้และความเข้าใจเรื่องของการดูแลตนเองระหว่างตั้งครรรภ์และหลังคลอดบุตร จากที่กล่าวมาในข้างต้นพบว่าสตรีกะเหรี่ยงยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องของการวางแผนครอบครัว จึงส่งผลให้มีภาวะการเจริญพันธุ์สูง แต่เมื่อเทียบกับกลุ่มคนที่อ่านออกเขียนได้จะมีภาวะการเจริญพันธุ์ลดลง เมื่อผ่านขบวนการการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ความคิดเห็นจะนำสังคมนั้นไปสู่การเพิ่มระดับการผลิตและการบริโภค ปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเจริญพันธุ์จะผ่านทางขบวนการนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านออก

เขียนได้จะเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญที่ผ่านทางขบวนการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่และนำไปสู่การลดระดับภาวะเจริญพันธุ์ของประชากร Freedman, 1968 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ จันทรโพธิ์ศรี. 2537 : 10) ซึ่ง เทียนฉาย กิระนันท์. (2527 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ จันทรโพธิ์ศรี. 2537 : 9) ให้ความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปตามเวลา ทำให้ภาวะเจริญพันธุ์เปลี่ยนแปลงไปด้วย หรือกล่าวได้ว่าแม้จะไม่มีโครงการวางแผนครอบครัว การลดขนาดของครอบครัวก็เป็นไปอยู่แล้วตามธรรมชาติเมื่อเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนสภาพไป ดังนั้นเมื่อสตรีกะเหรี่ยงได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การรับคำแนะนำ หรือการให้บริการ จะทำให้ค่านิยมของการมีบุตรมากลดลง เพื่อให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจในครัวเรือน แต่ทั้งนี้จะต้องสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของสตรีมากกว่าบุรุษในประเทศที่มีระดับการศึกษาของสตรีต่ำจะมีภาวะเจริญพันธุ์เพิ่มขึ้น Cochrane (1979 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ จันทรโพธิ์ศรี. 2537 : 9) แต่ในการสำรวจแบบเร่งด่วนในเรื่องโครงสร้างของประชากรและการอนามัยเจริญพันธุ์ของชนกลุ่มน้อย 6 เผ่าหลักของศูนย์อนามัยพื้นที่สูง จังหวัดลำปางในปี พ.ศ. 2539 พบว่าชนกลุ่มน้อยมีอัตราความครอบคลุมในการวางแผนครอบครัวร้อยละ 63.4 และเมื่อพิจารณาข้อมูลประชากรของชนกลุ่มน้อย จากโครงสร้างปิรามิดประชากร โดยแยกตามเพศและช่วงวัยลักษณะของโครงสร้างปิรามิดเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่ว กล่าวคือมีฐานประชากรกว้างแสดงให้เห็นว่าประชากรของชนกลุ่มน้อยมีอัตราการเกิดสูงและมีอัตราการวางแผนครอบครัวต่ำ (รุ่งรัศมี ศรีวงศ์พันธุ์. 2542 อ้างถึงใน อรรถสิทธิ์ แสงจันทร์. 2544 : 3)

ประการที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เมื่อสตรีกะเหรี่ยงได้รับการสนับสนุนทางสังคม ในฐานะสมาชิกของชุมชนก็ย่อมจะต้องได้รับความคาดหวังจากครอบครัวที่จะนำสิ่งที่ได้รับมาจากชุมชนมาทำให้คุณภาพชีวิตของครอบครัวดีขึ้น ดังนั้นการเปิดโอกาสและส่งเสริมสตรีให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านกระบวนการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน จึงเป็นวิธีการในส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวสตรี ซึ่งในการจัดทำแผนงานพัฒนาสตรีในระยะยาวนั้น คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดทำนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว พ.ศ. 2535-2554 ซึ่งได้กำหนดลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ รายละเอียดมีดังนี้

1. ลักษณะส่วนตัว

1.1 มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ รู้จักระวัง ดูแล ป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนที่ทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยเฉพาะในระหว่างตั้งครรภ์ คลอดลูกระยะเลี้ยงดูลูกอ่อน และในช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

1.2 มีความรู้อย่างน้อยจบการศึกษาภาคบังคับ หรือการศึกษาพื้นฐาน และมีงานทำที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์

1.3 มีความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิและโอกาสแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะนำมาพัฒนา ศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ พร้อมนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและของ ครอบครัว โดยเฉพาะของสมาชิกที่ยังเป็นเด็กและเยาวชน

1.4 มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีคุณธรรมเป็น หลักในการดำเนินชีวิตเพื่อแผ่เมตตาธรรมและความรักออกไปสู่มวลมนุษยชาติ

2. ชีวิตและครอบครัว

2.1 มีเสรีภาพในด้านความรักและการเลือกคู่ครองโดยพิจารณาถึงความพร้อมทั้งทาง ร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ และถือว่าจริยธรรมทางเพศเป็นสิ่งสำคัญเสมอกันสำหรับบุรุษและสตรี

2.2 มีสิทธิตัดสินใจและร่วมการะกับบุรุษในการคุมกำเนิดหรือทำแท้งได้ เมื่อมีเหตุ จำเป็นภายในขอบเขตของกฎหมาย

2.3 ทั้งชายและหญิงมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูอบรมลูกและงานบ้าน การแบ่งภาระหน้าที่ระหว่างกันควรเป็นไปตามความเหมาะสม โดยความยินยอมพร้อมใจของทั้ง สองฝ่าย

2.4 ทั้งชายและหญิงมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการสร้างครอบครัวที่มีความอบอุ่น และกลุ่มเครือญาติ โดยมีความรักความเคารพซึ่งกันและกันและควรใช้เวลาร่วมกันเพื่อสร้างพื้นฐาน ชีวิตที่มีความสุขและมีคุณธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนและเปิดกว้าง ไปถึงผู้สูงอายุ ทุพพลภาพ และชุมชน

3. การมีส่วนร่วมในสังคม

3.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและบทบาท โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสตรีเองทั้งใน ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม และร่วมรณรงค์ปรับเปลี่ยนค่านิยมและเจตคติของสังคมที่มีต่อ สตรีให้ถูกต้อง

3.2 มีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในปัญหาและกิจกรรมของชุมชนและสังคมเคียงบ่า เคียงไหล่กับชาย

3.3 มีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจตามหลักความสามารถทั้งในการได้รับเลือกเข้าทำงาน การรับค่าตอบแทน และโอกาสก้าวหน้าเช่นเดียวกับชาย รวมทั้งได้รับการคุ้มครองมิให้มีการละเมิด สิทธิของตนตามกฎหมาย

3.4 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาวิกฤติสังคม และร่วมพัฒนาชุมชน ศาสนา สิ่งแวดล้อม การเมืองและการปกครองในทุกระดับมากขึ้น รวมทั้งกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและนันทนาการ ในทุกรูปแบบตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด

ดังนั้น จะพบว่าแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) ได้กำหนดแผนพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน ทั้งทางด้านชีวิตและครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งก็มีนโยบายหลักกล่าวคือ

1. ส่งเสริมให้สตรีได้พัฒนาศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถความถนัด สังคมและจริยธรรม ทั้งโดยหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ
2. ส่งเสริมให้สตรีได้พัฒนาจนถึงลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
3. ส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมรับผิดชอบเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษในการกำหนดทิศทางของสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกด้านของประเทศ อันรวมถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม สื่อมวลชน และครอบครัว
4. จัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ และในทุกกิจกรรม และให้มีความเสมอภาคระหว่างเพศทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย
5. ให้ความคุ้มครองแก่สตรีในวัยและสภาพต่าง ๆ จัดการเออาร์ดีเอเปริียบ และการทำร้ายทารุณสตรี ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ
6. พัฒนาสังคมให้มีค่านิยมและเจตคติในการยอมรับกำลังความคิด กำลังแรงงาน การมีส่วนร่วมของสตรี และคุณค่าของสตรี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาสตรีในระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถของสตรีในทุกด้าน รวมไปถึงการมีโอกาสเข้าถึงการบริการด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวของสตรี สังคม และประเทศชาติโดยรวม จะพบว่าสตรีที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการเมืองและความยากลำบาก เมื่อจะต้องอพยพเข้ามายังประเทศที่มีความเข้มงวดในด้านกฎหมาย ดังนั้นสิ่งที่สตรีกะเหรี่ยงนำติดตัวมาด้วยคือบทบาทของสตรี การปรับตัวทางสังคมเพื่อให้ตนเองและครอบครัวอยู่รอดในชุมชนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการสนับสนุนทางสังคมทั้งจากทางภาครัฐและภาคเอกชน แม้ว่าสตรีกะเหรี่ยงบางส่วนจะได้รับบัตรประจำตัวที่บอกถึงสถานะทางกฎหมายและสตรีกะเหรี่ยง ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะต้องรอการพิสูจน์ตนในด้านสถานะบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยก็ตาม แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นสตรีทั้งสองกลุ่มต้องเผชิญกับปัญหาเกือบทุก ๆ ด้าน และไม่ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานจากภาครัฐ ดังนั้นข้อจำกัดทางกฎหมายและการที่ไม่เข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานที่ตอบสนองต่อตนเองทำให้สตรีกะเหรี่ยงไม่สามารถแสดงบทบาทหรือสถานภาพของตนเองได้อย่างที่เคยได้รับการสืบทอดหรือเคยปฏิบัติมา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทสตรีกะเหรี่ยงซึ่งทำการศึกษาระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการปรับตัวทางสังคมว่ามีปัจจัยใดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทสตรีทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ บทบาทด้านการเจริญพันธุ์ บทบาทด้านการผลิต และบทบาทด้านมีส่วนร่วมในชุมชน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสนับสนุนทางสังคมต่อสตรีกะเหรี่ยง
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวทางสังคมของสตรีกะเหรี่ยง
3. เพื่อศึกษาบทบาทสตรีกะเหรี่ยง
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของสตรีกะเหรี่ยง

1.3 ขอบเขตของการทำวิจัย

1. การทำการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยจะศึกษาถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมและการปรับตัวทางสังคมที่มีผลต่อบทบาทในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในชุมชนของสตรีเผ่ากะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 ตำบล คือ ตำบลตะนาวศรี และตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มสตรีกะเหรี่ยงตั้งแต่อายุ 15 ขึ้นไป

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของสตรีกะเหรี่ยงว่าด้วยบทบาทด้านการเจริญพันธุ์ บทบาทด้านการผลิต บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน
2. การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของสตรีกะเหรี่ยงว่าด้วยบทบาทด้านการเจริญพันธุ์ บทบาทด้านการผลิต บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน
3. การปรับตัวทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของสตรีกะเหรี่ยงว่าด้วยบทบาทด้านการเจริญพันธุ์ บทบาทด้านการผลิต บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน

1.5 นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บทบาทด้านการเจริญพันธุ์ หมายถึงการวางแผนครอบครัว การเลือกวิธีการคุมกำเนิด และจำนวนบุตรที่สตรีจะต้องรับภาระเลี้ยงดู การมีส่วนร่วมในการกำหนดจำนวนบุตร

บทบาทด้านการผลิต หมายถึงในบทบาทการผลิตของสตรีจะมีบทบาททั้งภายในครอบครัวและเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม เพื่อนำรายได้เข้าสู่ครอบครัว นอกจากนี้สตรียังมีหน้าที่ในการดูแลคนในครอบครัวและเครื่องมือต่าง ๆ ภายในบ้านของตนเอง และยังมีส่วนตักใจสนใจในขั้นตอนการผลิตอีกด้วย

บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึงการแสดงบทบาทของสตรีในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การเข้าร่วมการประชุมของชุมชนเป็นประจำทุกเดือน การมีแบ่งปันความคิดและความสามารถของตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน การรับร่วมการอบรมความรู้ เช่น อบรมด้านอาชีพ หรือความรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึงการสนับสนุนทางสังคมเป็นการช่วยเหลือคน กลุ่มคน บุคคลให้ได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเอง องค์กรประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนทางสังคมจะต้องเกี่ยวข้องกับระหว่าง “ผู้ใหญ่และผู้รับ” และที่สำคัญคือจะต้องให้ผู้รับได้บรรลุความต้องการ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือแหล่งสนับสนุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นจากครอบครัวหรือบุคคลที่ใกล้ชิดและจากกลุ่มสหวิชาชีพ

การปรับตัวทางสังคม หมายถึงการปรับตัวทางสังคมเป็นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มคนเพื่อสนองความต้องการของบุคคลในการอยู่ร่วมกับสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการแสดงออกมาโดยผ่านกระบวนการผสมผสาน เช่น กรณีของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งจะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นปลายทาง การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนสังคมใหญ่ เพื่อให้ตนเองมีความรู้สึกรับรอง ปลอดภัย อีกด้านหนึ่งของการปรับตัวก็มาจากแรงจูงใจจากภายนอกและแรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และเป็นการแสวงหาความสมดุลระหว่างความต้องการกับสิ่งเร้ารวมไปถึงการประเมินความสามารถของตนว่าตนเองมีคุณค่ากว่าที่แสดงออกและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

สัญชาติ หมายถึงความผูกพันทางกฎหมายและการเมืองที่บุคคลมีต่อรัฐอย่างถาวรและไม่เสื่อมคลาย เป็นความผูกพันที่รัฐเป็นผู้กำหนดรับรองโดยตราออกมาเป็นกฎหมาย โดยคำนึงถึงความใกล้ชิดความผูกพันที่บุคคลมีต่อรัฐเจ้าของสัญชาติมากกว่ารัฐอื่นใด และผลแห่งความผูกพันนี้ทำให้บุคคลนั้นเกิดภาระหน้าที่ที่จะมีต่อรัฐในฐานะเป็นคนชาติ และในขณะเดียวกันรัฐก็มีสิทธิที่จะปกป้องคุ้มครองบุคคลนั้นและมีสิทธิเรียกร้องแทนบุคคลนั้น หากบุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐอื่นโดยเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการปรับตัวทางสังคม ปัจจัยใดที่มีผลต่อบทบาทในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในชุมชนของสตรีกะเหรี่ยง
2. ได้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีกะเหรี่ยง
3. องค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับสตรี สามารถนำผลวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีกะเหรี่ยง

